

2024/economy-works-people_en.

7. OECD. Better Policies for Better Lives. URL: <https://www.oecd.org/about/>.

8. Statement by the OECD Secretary-General on Ukraine, 24.02.2023. URL: <https://www.oecd.org/newsroom/statement-by-the-oecd-secretary-general-on-ukraine-24-02-2023.htm#:~:text=We%20have%20formally%20recognised%20Ukraine,Liaison%20Office%2C%20initially%20from%20Paris.>

9. Alevtyna Sanchenko. State of Implementation of the Business and Human Rights Chapter of the National Human Rights Strategy of Ukraine, Integration of the UN Guiding Principles on Business and Human Rights to National Human Rights, Recovery and Peacebuilding Strategic Documents: Report. United Nations Development Programme, 2022. 102 p. URL: <https://www.undp.org/uk/ukraine/publications/zvit-shchodo-potochnoho-stanu-implenetatsiyi-rozdilu-pro-biznes-ta-prava-lyudyny-natsionalnoyi-stratehiyi-ukrayiny-u-sferi-prav.>

10. Концепція реалізації державної політики у сфері сприяння розвитку соціально відповідального бізнесу в Україні на період до 2030 року, схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24 січня 2020 р. № 66-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/66-2020-%D1%80#Text>; План заходів з виконання Концепції реалізації державної політики у сфері сприяння розвитку соціально відповідального бізнесу в Україні на період до 2030 року, затверджено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 1 липня 2020 р. № 853-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/853-2020-%D1%80#Text>.

11. Національна стратегія у сфері прав людини, затверджено Указом Президента України від 24 березня 2021 року № 119/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/119/2021#n439>.

12. План дій з реалізації Національної стратегії у сфері прав людини на 2021-2023 роки, затверджено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23 червня 2021 р. № 756-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/756-2021-%D1%80#Text>.

13. Commission welcomes political agreement on the up to €50 billion Ukraine Facility. Directorate-General for Neighbourhood and Enlargement Negotiations, 6 February 2024. URL: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/news/commission-welcomes-political-agreement-eu50-billion-ukraine-facility-2024-02-06_en.

Ігор СКЛЯРЕНКО,

доктор філософії в галузі права,

старший викладач кафедри права та

правоохоронної діяльності факультету

історії, бізнес-освіти та права

Центральноукраїнського державного

університету імені Володимира Винниченка

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ УЧАСТІ ПРЕДСТАВНИКА ПРОКУРОРА У ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ

Після правової реформи 2016 року значно звузилися повноваження органів прокуратури у поза кримінальній сфері. Законодавець значно обмежив їх повноваження в частині представництва інтересів держави, залишивши

повноваження звертатися з позовами, що містять цивільно-правові вимоги, до судів у певних виключних випадках.

Так, прокурор представляє інтереси держави і діє від її імені, тому він не є суб'єктом спору про право, не має саме матеріально-правової заінтересованості у справі, його процесуальна правосуб'єктність визначається спеціальними нормами (статтями 56, 57 ЦПК України). У зв'язку з цим, можна стверджувати про відсутність підстав для набуття прокурором процесуального статусу позивача (сторони) у справі. Позивачем у такому разі є саме держава [1, с. 72; 2, с. 90].

Згідно з ч. 1 ст. 24 Закону України «Про прокуратуру» право подання позовної заяви (заяви, подання) в порядку цивільного, адміністративного, господарського судочинства надається Генеральному прокурору, його першому заступнику та заступникам, керівникам обласних та окружних прокуратур, їх першим заступникам та заступникам, прокурорам Спеціалізованої антикорупційної прокуратури [3].

Відповідно до ч. 7 цієї статті повноваження прокурорів, передбачені цією статтею, здійснюються виключно на підставах та в межах, передбачених процесуальним законодавством [3].

Згідно з ч. 6 ст. 23 цього Закону під час здійснення представництва інтересів громадянина або держави у суді прокурор має право в порядку, передбаченому процесуальним законом та законом, що регулює виконавче провадження: звертатися до суду з позовом (заявою, поданням); брати участь у розгляді справи [3].

Так, згідно з ч. 3 ст. 56 ЦПК України у визначених законом випадках прокурор звертається до суду з позовною заявою, бере участь у розгляді справ за його позовами, а також може вступити за своєю ініціативою у справу, провадження у якій відкрито за позовом іншої особи, до початку розгляду справи по суті, подає апеляційну, касаційну скаргу, заяву про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами [4].

Тобто, процесуальне законодавство встановлює, що позивачем у цивільній справі в даному випадку є не орган прокуратури (юридична особа), а саме конкретно визначений прокурор як посадова особа.

Як вбачається з ч. 1 ст. 58 ЦПК України сторона, третя особа, а також особа, якій законом надано право звертатися до суду в інтересах іншої особи, може брати участь у судовому процесі особисто (самопредставництво) та (або) через представника [4].

Відповідно до ч.ч. 1, 4 ст. 60 ЦПК України представником у суді може бути адвокат або законний представник. Судді, прокурори, слідчі, працівники підрозділів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, не можуть бути представниками в суді, крім випадків, коли вони діють від імені відповідного органу, що є стороною або третьою особою в справі, чи як законні представники [4].

Отже, позивач – прокурор певної прокуратури – може брати участь у

розгляді справи лише або особисто, або через свого представника – адвоката.

Таким чином, участь іншого прокурора, окрім як позивача, у розгляді даної справи не відповідатиме процесуальному законодавству.

Водночас, Наказ Офісу Генерального прокурора «Про організацію діяльності прокурорів щодо представництва інтересів держави в суді» від 21.08.2020 року № 389 у цивільних справах розрізняє участь прокурора, який подав відповідний позов, та участь прокурора підрозділу представництва інтересів держави у суді (п.п. 11.2-11.5) [5]. Тобто, згідно даного наказу у цивільних справах за позовом прокурора в якості його представника може брати участь інший прокурор цієї ж прокуратури. Однак, зазначене суперечить вказаним нами вимогам як ЦПК України, так і Закону України «Про прокуратуру».

Слід відзначити, що даний Наказ є лише внутрішнім (відомчим) нормативним актом органів прокуратури та не має переваги над ЦПК України, а тому не може бути належною правовою підставою для залучення інших прокурорів або працівників прокуратури в якості представника прокурора, який пред'явив позов у порядку цивільного судочинства.

Отже, прокурор, який діє в цивільному судочинстві в інтересах держави та пред'явив відповідний позов до суду, може брати участь у судовому розгляді виключно самостійно або через свого представника – адвоката. Від імені такого прокурора не можуть виступати інші прокурори або працівники органів прокуратури. Як виняток, інший прокурор того ж рівня (керівник, його заступники) можуть брати участь у процесі в якості правонаступника такого прокурора.

1. Світлична Г. О. Функція представництва та процесуальний статус прокурора в умовах реформування системи правосуддя та судочинства. *Юридичний науковий електронний журнал*. № 4.2020. С. 69-72.

2. Ярош І. Колізії щодо участі прокурора в цивільному процесі. *Наукові записки НаУКМА. Юридичні науки*. № 7. 2021. С. 87-95.

3. Закон України «Про прокуратуру» від 14.10.2014 року № 1697-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#Text> (дата звернення: 18.02.2024).

4. Цивільний процесуальний кодекс України (зі змінами та доповненнями) № 1618-IV від 18.03.2004 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text> (дата звернення: 18.02.2024).

5. Наказ Офісу Генерального прокурора «Про організацію діяльності прокурорів щодо представництва інтересів держави в суді» від 21.08.2020 року № 389. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0389905-20#Text> (дата звернення: 18.02.2024).